

KERKENRAAD
HERSTELD HERVORMDE GEMEENTE GARDEREN

Informatiebrief

Januari 2021

**HET NIEUWE
DONORREGISTER**

Geliefde gemeente,

We leven in een bijzondere tijd. Al bijna een jaar houdt het coronavirus de wereld in zijn greep.

Door alle aandacht die hiernaar uitging, is bijna onopgemerkt de nieuwe wet over de orgaandonatie doorgevoerd.

Inmiddels is deze wet van kracht. Dit houdt in dat iedereen een keuze heeft moeten maken of hij of zij al dan niet organen wil doneren. Als iemand geen keuze maakt, dan is hij of zij automatisch donor.

Het was het voornemen van de kerkenraad om in het afgelopen jaar hierover een voorlichtingsbijeenkomst te houden. Daar zou onder andere huisarts Peters uit Garderen een bijdrage aan leveren. Vanwege de maatregelen rond corona kon deze voorlichtingsbijeenkomst toen helaas geen doorgang vinden.

Om u toch enigszins te informeren, doen we u deze brief toekomen. Daarin vindt u een bijdrage van dokter Peters, waarvoor we hem hartelijk dankzeggen. Tevens vindt u als bijlage de inhoud van de folder van de NPV.

We willen hiermee niet intreden in iemands eigen overwegingen en verantwoordelijkheid. De keuze die u of jij maakt, is een persoonlijke zaak. Dat u en jij het zullen brengen voor Gods aangezicht met daarbij de bede: 'Heere, wat wilt Gij dat ik doen zal?' De Heere geve u en jou dat de afhankelijkheid van Hem wordt gevoeld en dat wijsheid van Hem wordt begeerd.

Daarbij benadrukken we dat, welke keuze u of jij dan ook maakt, het van levensbelang is te mogen weten het eigendom te zijn van Jezus Christus naar lichaam en ziel beide. Dat wij moeten sterven, is vanwege onze zonden. Christus, Die de uitnemende Heelmeester is, kan alleen ware uitkomst geven.

Mocht u nog vragen hebben naar aanleiding van deze informatiebrief, dan mag u die altijd stellen.

Namens uw kerkenraad,

Ds. D. Zoet

predikant@hggarderen.nl

SECRETARIAAT

De nieuwe donorwet

Door alle coronaperikelen is er in de media weinig aandacht besteed aan de nieuwe wet die per 1 juli jl. is ingegaan, genaamd de Wet op de Orgaandonatie, kortweg de Donorwet. Vanaf nu tot eind maart 2021 krijgen alle Nederlanders een brief van de overheid, waarin gevraagd wordt of u donor wilt zijn. U geeft wel of geen toestemming voor orgaan- en/of weefseldonatie. Er zijn meerdere vormen van orgaandonatie. Bij leven kunnen bijvoorbeeld bloed en nieren worden gedoneerd. Orgaandonatie van hart, lever en de meeste andere organen is alleen mogelijk als de donor hersendood is. Juist die 'hersendoodfase' is voor nabestaanden heel moeilijk. "Biologisch gezien leeft het lichaam namelijk nog." De donor ligt aan een hart-longmachine, die ervoor zorgt dat de vitale organen blijven werken, omdat het anders niet mogelijk is om de organen te transplanteren. Nabestaanden moeten daarom afscheid nemen van een geliefde die er nog levend uitziet, van wie het hart nog klopt en die warm aanvoelt. U kunt kiezen tussen orgaan- en/of weefseldonatie. U beslist zelf of uw naaste familie beslist of u kunt een persoon aanwijzen, die een beslissing voor u mag nemen. In de praktijk zal het zo zijn dat de meeste orgaandonaties in het ziekenhuis zullen plaatsvinden en dat de weefseldonaties met name in de thuissituatie, direct na het overlijden, kunnen plaatsvinden. Orgaandonatie na thuis overlijden is eigenlijk niet mogelijk. Het is nuttig om hier zelf eens over na te denken en er met uw naasten over te spreken. Neemt u uiteindelijk geen beslissing, dan gaat de overheid ervan uit dat u toestemming geeft. In de praktijk zal het er dan op neerkomen dat uw naaste familie de beslissing zal moeten nemen.

Orgaandonor zijn als christen

Hoewel er geen letterlijke teksten over orgaandonatie in de Bijbel staan, zien veel christenen het doneren van organen als het toppunt van naastenliefde. "Vanuit christelijk oogpunt is het helpen van de ander een positieve waarde." "Maar er zitten veel emotionele aspecten aan, met name bij donatie na hersendood. Daarom vind ik het een goede zaak dat er in de nieuwe wet meer ruimte is gemaakt voor de nabestaanden en dat zij het laatste woord hebben."

Geen machine met vervangbare onderdelen

In de discussie rondom de nieuwe wetgeving viel het op dat het lichaam wordt losgekoppeld van wie je bent. Een mens heeft als het ware twee relaties met zijn lichaam: ik ben een lichaam, en ik heb een lichaam. Die twee samen bepalen het menszijn: beide relaties zijn wezenlijk. En om ze bij elkaar te houden is bij orgaantransplantatie toestemming van de donor essentieel. De achtergrond van de transplantatiegeneeskunde is namelijk het machinemodel van het lichaam. Nu lijkt het idee dat ons lichaam een machine is met vervangbare onderdelen, biologisch gezien, tot op zekere hoogte te werken; na orgaantransplantatie gaat het vaak goed, al slaat soms een orgaan niet aan en zijn altijd medicijnen nodig. Maar in het machinemodel wordt de relatie 'ik ben mijn lichaam' verdrongen door de relatie 'ik heb mijn lichaam'. Dat doet geen recht aan het menselijke bestaan als lichamelijk bestaan. Het is belangrijk om ons te realiseren dat ons lijf méér is dan een omhulsel, een soort machine waarvan we delen kunnen vervangen. Het is een wezenlijk onderdeel van wie je bent. Dat lijkt in de discussie rondom orgaandonatie soms te worden vergeten.

Tempel van de Heilige Geest

Een veelgehoord argument tegen orgaandonatie is dat je lichaam een tempel van de Heilige Geest is waar je voor moet zorgen. Je moet dit intact houden en met alle organen erin teruggeven aan de Heere. Toch heb ik moeite met deze redenering. "Welke theologische waarde moet je daaraan hechten? En welke consequenties heeft dat dan wanneer het lichaam door een ernstig ongeval of aanslag niet meer compleet is, of door verbranding helemaal is vergaan?"

Toekomst

In de toekomst zullen er wellicht minder donoren nodig zijn. We kunnen hopelijk binnen 5 tot 10 jaar mogelijk alternatieven verwachten, bijvoorbeeld door stamcelonderzoek en het kweken van organen. Dat kan in sommige gevallen een andere behandeling bieden dan orgaandonatie na hersendood.

Uitgebreidere voor- en tegenargumenten vindt u op de site van de NPV.

J.A. Peters

Orgaandonatie

Ja of nee?

De medische aspecten op een rij

Elke Nederlander vanaf 18 jaar wordt geregistreerd in het Donorregister. De keuze is aan u. Hoe denkt u hierover? Het is een keuze die vragen en emoties kan oproepen. Dat maakt het nemen van een persoonlijke beslissing niet eenvoudig. Welke argumenten pleiten eigenlijk voor of tegen orgaandonatie?

Als we kijken naar ethische aspecten rond orgaandonatie, zullen we moeten zeggen dat het nog niet zo makkelijk is om een eenduidig Bijbels antwoord te geven. Orgaandonatie was in de tijd van de Bijbel namelijk nog niet aan de orde. Een aantal Bijbelse waarden kunnen ons wel richting wijzen.

We hebben vier thema's op een rij gezet, die bij dit onderwerp aan de orde zijn. Daarbij ziet u dat er vanuit deze gegevens zowel argumenten voor als tegen orgaandonatie te geven zijn. Met een overzicht van de belangrijkste argumenten willen we u helpen om uw eigen mening te vormen en daarover in gesprek te gaan met uw naasten.

1. Naasteliefde

Heb uw naaste lief als uzelf, luidt het Bijbelse gebod.

Argumenten voor

- Het gebod van naasteliefde vraagt gehoorzaamheid. Dus behoren we van harte 'ja' te zeggen op orgaandonatie.
- Ik zou zelf graag een orgaan willen ontvangen. Daarom vind ik het een plicht om mijn organen beschikbaar te stellen.

Argumenten tegen

- Wie is mijn naaste? Is dat de onbekende ontvanger of de bekende – gelijfde - achterblijver? Als achterblijvers door mijn overlijden te maken krijgen met een ernstig verstoord rouwproces, is dat mijn eerste verantwoordelijkheid. Ik kies dan voor niet doneren.
- Om te kunnen geven, moet je een levend persoon zijn. Iemand die is overleden, kan daarom niet meer actief geven.

Wie is mijn naaste?

Naasteliefde (Bijbels gebod)

Een belangrijk en leidend principe bij orgaandonatie is het Bijbelse liefdesgebod: gij zult uw naaste liefhebben als uzelf. Vanuit die overtuiging zou je kunnen zeggen dat elke christen bereid zou moeten zijn om orgaandonor te zijn. Als je met je organen het leven van een ander kunt redden, wie zijn wij dan om dat niet te doen? Daarbij komt: als ik zelf een orgaan zou willen ontvangen als ik dat nodig zou hebben, dan ben ik toch ook moreel verplicht om beschikbaar te willen zijn als donor?!

Er zijn ook vragen bij te stellen.

Naasteliefde: ja! Maar de vorm waarin naasteliefde gestalte kan krijgen, kan heel erg verschillen en hangt ook samen met andere aspecten en persoonlijke omstandigheden. We zijn geneigd om bij orgaandonatie bij het gebod van naasteliefde allereerst te denken aan de persoon die een orgaan nodig heeft. Tegelijkertijd is het goed om te bedenken dat we te maken hebben met meerdere naasten, waarbij de plaats die iemand inneemt, mede bepaalt welke verantwoordelijkheid we hebben ten opzichte van die persoon. Bij onze naasten gaat het dus ook om diegenen die bij ons overlijden de

directe nabestaanden zijn, voor wie orgaandonatie een zeker impact zal hebben: familie, vrienden die heel dichtbij staan...

Daar kunnen twee kanten aan zitten: voor hen kan er, naast verdriet, toch een positieve betekenis zijn als organen beschikbaar worden gesteld aan anderen. Naast de rauwe werkelijkheid van de dood komt er toch iets positief voort uit dit sterven. Voor anderen heeft orgaandonatie echter een dusdanige impact dat een rouwproces ernstig verstoord kan raken. Dat kan een reden zijn om niet te doneren. Dit laat zien hoe belangrijk het is om met elkaar het gesprek over orgaandonatie te voeren.

2. Integriteit

Een mens is meer dan een optelsom van verwisselbare onderdelen.

Argumenten voor:

- Na je overlijden functioneert je eigen lichaam niet als geheel en kun je nog wel een ander helpen met jouw organen.
- Omdat een mens meer is dan een optelsom van verwisselbare onderdelen, is het ontvangen van een orgaan dienend aan het voortleven van deze unieke persoon.
- Je mag je van de Schepper gekregen lichaam inzetten om de ander te dienen en daarmee Hem te eren.
- Ook tijdens het leven verwijderen we soms zieke organen met het oog op herstel van de patiënt.

Argumenten tegen:

- God is onze Schepper. Hij heeft de zeggenschap over mijn lichaam dat Hij heel specifiek aan mij geschonken heeft, niet aan een ander.
- Je mag de integriteit van je lichaam niet zomaar schenden.
- Je DNA is uniek voor jou als persoon en daarom niet uitwisselbaar.
- De maakbaarheid van ons leven kent zijn grenzen. Vanuit dat besef wil ik niet doneren.

Integriteit van het lichaam

We beseffen allemaal dat het menselijk lichaam een heel bijzondere waarde heeft. Kunstig en complex geschapen, een groot wonder. Dat maakt dat je zou kunnen zeggen: die integriteit, dat geheel van geest en lichaam, mag je niet zomaar doorbreken. God is mijn Schepper. Hij heeft de zeggenschap over mijn lichaam dat Hij specifiek aan mij geschonken heeft en dus niet aan een ander.

Elk schepsel is uniek, elk mens heeft zijn eigen uniek DNA. Elk onderdeel van mijn lichaam draagt bij aan wie ik als mens ben. Bij het ontvangen van weefsel of organen van een ander doorbreek je dit. Er treden afweerverschijnselen op omdat dit weefsel of deze organen niet als van mijzelf worden herkend. Moeten we niet onder ogen zien dat er grenzen zijn aan onze medische mogelijkheden en dat het leven ten diepste niet maakbaar is? Ook na het ontvangen van een orgaan zal een ontvanger medische ondersteuning nodig houden.

Het menselijk lichaam heeft een bijzonder waarde

Er is ook een keerzijde. Omdat ons lichaam niet van onszelf is, maar we het in beheer hebben gekregen van onze Schepper, mogen we met ons lichaam ook een ander dienen, zodat deze - eveneens - unieke persoon mag doorleven. De integriteit van het (overleden) lichaam van de donor wordt doorbroken ten behoeve van de kostbaarheid van het leven (en ook lichaam) van de ontvanger.

We mogen de geneeskunde aanvaarden als een geschenk, waarvan we dankbaar gebruik mogen maken. Daarmee is het (vaak) mogelijk om de afstotingsverschijnselen met medicijnen tegen te gaan. Het afweermechanisme is bedoeld om ziekteverwekkers tegen te gaan, dus ter bescherming van ons

leven. Organen zijn geen ziekteverwekkers die levensbedreigend zijn. Met orgaandonatie dienen we juist de bescherming van kwetsbaar leven.

Omdat ik mijn leven en lichaam van mijn Schepper heb ontvangen, is het niet om het even wat ik met mijn lichaam doe. Als een ontvanger een leven gaat leven tegen Gods geboden in met 'mijn' organen, faciliteer ik met mijn organen deze wijze van leven dan niet? Je kunt daar tegenin brengen dat wanneer we iets weggeven aan een ander, het daarmee niet meer van onszelf is. Daarmee zijn we als gever ook niet meer verantwoordelijk voor de wijze van leven van de ander.

Ik heb mijn leven en lichaam van mijn Schepper ontvangen

3. Wederopstanding

We mogen geloven dat we met een vernieuwd lichaam opstaan.

Argumenten voor:

- Ons overleden lichaam zal volledig tot stof vergaan. Toch zal er een wederopstanding uit de doden zijn met een vernieuwd lichaam. Orgaandonatie staat dan niet in de weg.
- Het komt vaker voor dat een lichaam niet volledig begraven wordt. Denk bijvoorbeeld aan een amputatie na een operatie, of aan oorlogsslachtoffers. Daarom heb ik wat dit betreft geen bezwaar tegen orgaandonatie.

Argumenten voor:

- Ook al vergaat ons lichaam volledig tot stof, begraven is een geloofsdaad met het perspectief op de wederopstanding. En daarmee een symbool dat het lichaam van deze persoon zal opstaan. Het is dus niet aan ons om organen aan dit lichaam te onttrekken.
- Het geloof in de wederopstanding helpt ons om het perspectief niet op het hier en nu te richten, maar op het toekomstige. Daarom hoef je met de organen van een ander je leven niet in stand te houden.

Wederopstanding van het lichaam

Hoe verhoudt orgaandonatie zich tot geloven in de wederopstanding? De overtuiging dat er een wederopstanding van het lichaam zal zijn, laat zien dat in de Bijbelse visie het lichaam een belangrijke waarde heeft. Het gaat toe naar een toekomst van herschepping en vernieuwing bij de wederkomst, daar is het heil op gericht: op een volledig herstel van ziel én lichaam. Hoe dat zal zijn is een mysterie. Met het oog op orgaandonatie kun je daarover verschillende dingen zeggen.

Ons overleden lichaam zal volledig tot stof vergaan. Toch zal er een wederopstanding uit de doden zijn met een vernieuwd lichaam. Orgaandonatie staat dat niet in de weg. Het komt daarbij vaker voor dat een lichaam niet volledig begraven wordt. Denk bijvoorbeeld aan amputatie. Daarom is er wat dit betreft geen bezwaar tegen orgaandonatie.

Ook bij het balsemen van een lichaam wordt het lichaam geopend en worden er organen uitgenomen. In de oudheid zijn verschillende praktijken daarvan bekend. Er waren praktijken waarbij organen in aparte kruiken bij het lichaam werden bijgezet, maar ook zijn er praktijken bekend waarbij dit afzonderlijk van elkaar plaatsvond.

Een bekend voorbeeld van balsemen in de Bijbel is de balseming van Jozef. Het feit dat er bij balseming organen worden uitgenomen uit het lichaam, staat de wederopstanding uit de doden niet in de weg. Ook kun je niet zeggen dat die uitname Bijbels gezien werd veroordeeld. Sterker nog: bij Jozef stond het in het perspectief van de belofte van de uittocht naar het beloofde land.

Anderen zeggen: ook al vergaat ons lichaam volledig tot stof, begraven is een geloofsdaad met het perspectief op de wederopstanding en daarmee ook een symbool dat het lichaam van deze persoon

zal opstaan. Ook al zijn er situaties waarbij een lichaam niet volledig wordt begraven vanwege medische redenen of door overmacht. Het is niet aan ons om organen vanwege andere redenen aan dit lichaam te onttrekken.

Daarnaast helpt het geloof in de wederopstanding ons om het perspectief niet op het hier en nu te richten, maar op het toekomstige. Het leven hier en nu is dus relatief en daarom hoeft je niet met de organen van een ander je leven niet in stand te houden. Onze hoop richt zich op het leven over het graf heen.

4. Het stervensproces

Sterven is een mysterie. Dat vraagt een zorgvuldig omgaan met het sterven.

Argumenten voor:

- Op het moment van hersendood is de mens als persoon niet meer. De hersenen zijn drager van datgene wat de mens tot persoon maakt.
- Hersenen zijn nodig om vitale functies (o.a. ademhaling en bloedsomloop) in stand te houden. Als dit niet meer door de hersenen gebeurt, maar door medische middelen wordt overgenomen, is dit kunstmatig.
- Als de persoon er niet meer is, kun je concluderen dat de geest het lichaam heeft verlaten en dat het uitnemen van organen verantwoord is.
- Het besef dat anderen verder kunnen leven met mijn organen, kan helpend zijn in het rouwproces van mijn naasten.

Argumenten tegen:

- Hersendood zijn is biologisch een cruciaal moment. Maar daarmee is het volledige stervensproces van organen en cellen niet afgerond. De mens is een lichamelijke eenheid, inclusief de verschillende orgaansystemen. Het sterven is een proces dat pas eindigt als alle lichaamsorganen en lichaamscellen zijn uitgevallen. Dat is voor mij een reden om niet voor orgaandonatie te kiezen.
- Hersendood kunnen we wetenschappelijk vaststellen. Scheiding van lichaam en geest niet. Dit is een mysterie. Daarom moeten we terughoudend zijn met betrekking tot orgaandonatie.
- Het is voor de verwerking van de naasten belangrijk om in alle rust aanwezig te kunnen zijn bij het overlijden en bij de overledene na het overlijden. Dat pleit niet voor orgaandonatie.

Het stervensproces

Wat betekent orgaandonatie met het oog op het stervensproces? Wat is sterven eigenlijk en wanneer is iemand echt overleden? Dit zijn belangrijke vragen bij dit onderwerp.

Je kunt deze vragen beantwoorden vanuit een biologische invalshoek. In de meeste situaties wordt de dood vastgesteld als het hart is gestopt met kloppen. Reanimatie kan in verschillende situaties levensreddend zijn. In die situaties is de hartstilstand niet het onomkeerbare moment van sterven. We kunnen dus zeggen dat het sterven een proces is waarbij verschillende organen en lichaamsfuncties uitvallen. In dat hele proces is er een onomkeerbaar moment. Wanneer is dat dan? En is iemand dan ook echt overleden? Dit zijn belangrijke vragen bij patiënten die op een intensive care worden behandeld.

Breed gangbaar is de visie dat dit onomkeerbare moment er is als iemand hersendood is: het moment van de totale uitval van de hersenen. Medisch en juridisch wordt dit nu gezien als het moment van sterven. Bij orgaandonatie worden er verschillende onderzoeken gedaan om deze hersendood ook echt vast te stellen.

Tegelijkertijd is de mens lichaam én ziel. Een eenheid die (tijdelijk) onderbroken zal worden bij het sterven. Wanneer is dan het moment dat die eenheid doorbroken wordt en de ziel het lichaam verlaat? Die vraag is niet zo eenvoudig te beantwoorden. Het is in ieder geval niet meetbaar.

Vanuit dit perspectief zijn verschillende argumenten te noemen.

Argumenten tegen orgaandonatie

Het sterven is een proces dat pas eindigt als alle lichaamsorganen en lichaamscellen zijn uitgevallen. De mens is een lichamelijke eenheid, inclusief de verschillende organen met hun functies. Hersendood zijn is biologisch misschien een cruciaal moment. Maar daarmee is het volledige stervensproces van organen en cellen niet afgerond. Dat kan een reden zijn om terughoudend te staan ten opzichte van orgaandonatie. Hersendood kunnen we wetenschappelijk vaststellen. Scheiding van lichaam en geest niet. We kunnen niet vaststellen wanneer de geest het lichaam precies verlaat. Dit is een mysterie wat we zo moeten laten. Vanuit respect en voorzichtigheid in het omgaan met het stervensproces kan dit een reden zijn om niet in te stemmen met orgaandonatie.

Argumenten die pleiten voor orgaandonatie

Hersenen zijn nodig om vitale functies (zoals ademhaling en bloedsomloop) in stand te houden. Als dit niet meer door de hersenen gebeurt, maar door medische middelen wordt overgenomen, is dit kunstmatig. De aansturing is weggevallen. Daarbij zijn de hersenen de drager van datgene wat de mens tot persoon maakt. Alle kenmerkende eigenschappen van de mens liggen vast in de hersenen: denken, voelen, willen, herinneren, enzovoorts. Op het moment van 'hersendood zijn' is dit er niet meer. De mens als persoon is daarmee niet meer op aarde, ook al blijft het lichaam door medische middelen functioneren. Als de persoon er niet meer is, kun je concluderen dat de geest het lichaam heeft verlaten; de persoon is dus overleden en het uitnemen van organen is verantwoord.

Argumenten van een andere orde

Het is voor de verwerking van de naaste belangrijk om zo mogelijk in alle rust aanwezig te kunnen zijn bij het overlijden en na het overlijden. Bij orgaandonatie is die mogelijkheid veel minder en de impact daarvan kan groot zijn. Dat kan een reden zijn om geen orgaandonor te willen zijn. Tegelijkertijd kan het besef dat met de organen van de naaste een ander verder kan leven ook helpend zijn in het rouwproces.

Verschillende vormen van donatie in relatie tot het stervensproces

Bij orgaandonatie is er meestal sprake van een situatie waarin de hersendood van de betreffende persoon wordt vastgesteld op de intensive care. Door de medische middelen kunnen de organen levend worden gehouden. Daardoor lijkt iemand nog in leven. Dat maakt het moeilijker om het overlijden als een 'normaal' stervensproces te ervaren.

Verschil tussen de heartbeating en de non-heartbeating procedure

Bij de heartbeating procedure wordt het hart kunstmatig kloppend gehouden terwijl de hersendood is ingetreden. Er kan tussen het vaststellen van hersendood en de uiteindelijke uitnameoperatie nog vrij veel tijd zitten. Dit is mogelijk omdat iemand nog aan de beademingsapparatuur ligt. Het geeft rust en ruimte om afscheid te nemen.

Bij de non-heartbeating procedure wordt de beademing stopgezet, waarna het hart stopt met kloppen. In die situatie overlijdt iemand herkenbaar voor de naasten. Wel zal de uitnameoperatie kort daarop moeten plaatsvinden, waardoor er weinig tijd en rust is na het overlijden.

Wanneer alleen gekozen wordt voor weefseldonatie en niet voor orgaandonatie, verloopt het donatieproces op belangrijke onderdelen anders.

- Er bestaat duidelijkheid over het feit dat iemand overleden is.
- Het kan zowel vanuit de thuissituatie - mits het lichaam binnen zes uren na het overlijden wordt gekoeld – als wanneer iemand in het ziekenhuis overlijdt.
- Er is tijd en ruimte om afscheid te nemen.

Is orgaandonatie een stap te ver, dan is de optie van weefseldonatie te overwegen.